

פרוטוקול מס' 57

מישיבת ועדת הכספים, מיום א' כ"ז באייר תשל"ד
(19 במאי 1974) שעה 10:00

חברי הועדה:

נכחו:

- היו"ר - י. קרגמן
 - ע. אמורי
 - ד. קורן
 - צ. גרשוני
 - י. באדר
 - ע. פיינרמן
 - י. גולן
 - ח. קורפו
 - א. אפרת
 - מ. ברעם
 - ג. פח
 - ב. חלפון
 - ש. לורנץ
 - ה. זיידל
- מוזמנים:

- ע. קנטור - נציב המים
- ע. דליהו - נציבות המים, משרד החקלאות
- גב' א. תמיר - נציבות המים, משרד החקלאות

מזכיר הועדה:

א. קרשנר

היועץ הכלכלי לוועדה:

א. ג. פלוג

"חבר המתרגמים".

רשם:

1. ההצעה להעלות מחיר המים ב-50% (הצעה למדר-היום)
2. תקנות המים (תשלום מיוחד) (תיקון), תשל"ד-1974
3. תקנות המים (היטל איזון), תשל"ד-1974
4. תקנות המים (תשלום מיוחד), תשל"ד-1974
5. תוספת פרלמנטרית לעובדי הכנסת (חוק שירות המדינה (גמלאות))
6. משכורת; שרים
7. רכב צמוד לרבנים הראשיים לשעבר
8. משכורת שופטים

סדר-היום:

711.

(י. קרגמן) (26.5.74)

י. קרבמן - היו"ר: רבותי, אני פותח את הישיבה. היתה הצעה לסדר היום של מר זיידל בקשר למחירי המים ומר זיידל רוצה להוסיף עוד משהו על מה שהוא אמר בכנסת וניחן לו את רשות הדבור. אחר-כך אנחנו נשמע את נציב המים בדברי הסבר להצעה של הממשלה ונקיים דיון בינינו. מר זיידל יעשה זאת בקצור משום שהיה חומר כתוב בידינו.

ה. זיידל: לגבי העובדות אין לי מה להוסיף. אני הייתי רוצה להוסיף וברשותו של היו"ר להציג שהי סוגיות הקשורות בנושא הזה של העלאת מחיר המים. בראשית מרץ נשיאות הכנסת הכירה בהצעת הדחופה לסדר היום בעניין העלאת מחיר המים. שר החקלאות השיב ובהתאם להצעה המשותפת הועבר הנושא לוועדה, ועדת הכספים. אני מבין שאם נשיאות הכנסת מכירה בהצעה הדחופה הרי המטרה היא לא להעמיד בינתיים את הכנסת בפני עובדה ואת הוועדה בפני עובדה אלא להתחשב בהצעה ולעכב את העלאת מחיר המים עד שיתקיים דיון.

א. אפרת: אני רוצה לדעת אם הועלו המחירים לפני אשור ועדת הכספים.

ד. קורן: אני סבור שבלי כל קשר אם היינו מאשרים או לא, יכול להיות שהיינו מאשרים בגלל שזה כתוצאה מהעלאה במחירי החשמל. אז אני סבור שיש משהו בטענה שאם הועברה לוועדה הצעה דחופה לסדר היום היא חייבת להידון בוועדה בדחיפות והוועדה יכולה אז להגיד שהיא מקבלת את הצעת הממשלה או לא. אבל היא צריכה להגיד את דבריה גם כשהממשלה איננה חייבת לקבל את דעת הכנסת ואיננה חייבת לקבל אישור מהכנסת אבל הועברה איזו הצעה לוועדה אז הוועדה חייבת להשמיע את המלצתה החיובית או השלילית בעוד מועד מפני שזאת היתה הצעה דחופה. אילו לא זאת שנשיאות הכנסת היתה סבורה שאולי יש בהצעה הזאת אפשרות של עכוב או שינוי לא היתה מאשרת את דחיפותה. לכן אני אומר רק כהערה שהצעה דחופה חייבת להידון בדחיפות וכשהיא מועברת מיד צריך להביא את זה לסדר היום.

מ. קנטור: העלות השתנתה עם שינוי מחיר החשמל. הואיל וחלק במערכת המים הזאת, לפי חוק המים, לפי הנוהגים והכללים המקובלים היום, אין אנו, אין משרד החקלאות קובע מחירים. הדברים אינם כך. המערכת של מחירי המים בישראל איננה כזאת - ואני מדבר על כלל הארץ - איננה כזאת שקובעים מחיר מים לכל אחד וכל ספק מה הוא רשאי לגבות, מה הוא רשאי לחייב וכדומה. הדברים אינם כך.

מחיר המים נקבע על ידי הספק, לפי כללי חשוב מיוחדים, ורק באותם המקומות שבהם מחיר המים יקר מעל גבול מסויים הרי תהיה קיימת קרן האיזון אשר היא מסבסדת את המים בהתאם לחקבולים העומדים לרשותה מעל לגבול מסויים, כאשר עיקר תקבולי הקרן הם בהשתתפות הממשלה וחלק מתקבולי הקרן הם הטלי איזון המוטלים על מים זולים.

כאשר בינואר השתנו מחירי החשמל עמדה שאלה מידית לפני קרן האיזון - כיצד לפעול, כי הוצאות הספקים מיד עלו. הרי לא היתה שום אפשרות בידינו בתקופה זאת לשנות במשהו

מתקציב קרן האיזון ומהכללים שלה - זאת מערכת די מסובכת ומורכבת - ולפיכך אנחנו, קרן האיזון, פעלנו כאילו לא נשתנה דבר. הדבר השפיע כמובן לגבי המפיק הגדול ביותר, חברת מקורות, שלה משולם ומוזרמים עיקר כספי התמיכה, כי שם מחירי המים הגבוהים ביותר, הואיל ושם גם מפעלי המים המורכבים ביותר. בהסכמה עם משרד האוצר הסכימה חברת מקורות שלא לשנות את מחיריה לצרכנים וצריך לזכור שזו היתה גם תקופה שבה השמוש במים מועט מאד, היתה תקופת חורף, ואנחנו מיד נערכנו לבירורים כיצד יראו פני הדברים במשק המים לגבי התעריפים החדשים בחשמל.

אני רוצה להסביר כמה וכמה מספרים. השינויים שנגרמו על ידי מחירי הדלק והחשמל העלו את כלל ההוצאות במשק המים. אם היו בשנה שעברה כ-170 מיליון לירות עלו הוצאות משק המים ל-280 מיליון לירות ויותר. היינו למעלה מ-100 מיליון לירות התיקרות כאשר עיקר השינוי, ברובו, נגרם על ידי שינוי מחירי הדלק במשק העולמי ושינוי מחירי החשמל. צריך להגיד שזו העליה הגדולה והקשה ביותר שאנחנו זוכרים אי פעם במערכת המים.

אני רוצה להזכיר לוועדה זו עוד חלק, שהוא היה בדיון יסודי ביותר לפני שנה. לפני כשנה נכנסה לתוקפה מערכת חדשה של מחירי מים, שהשפיעה גם על היטלים וגם על מענקים, והם כחוצאה מועדת גד יעקובי. מסקנות ועדה זו קבעו שיש לשנות מהנוהגים שהיו קיימים עד לשנה שעברה, כאשר מחירי המים כמעט ולא השתנו במשך שנים, הסובסידיה למים גדלה והלכה. ועדה זאת קבעה בין השאר מערכת די גדולה של מסקנות וכללים שגם המחיר של המים טוב וחשוב שישתנה על מנת שתהיה התקרבות והתאמה לעלות. הועדה קבעה שאין לשנות באופן דרסטי את מחירי המים לפי העלויות. אני רוצה להזכיר שהעלויות הן לא השתנו, הכללים לחשוב דמי מים לא השתנו כבר 12 שנה. אלה אותם הכללים שהיו לפני 12 שנה. אין להעלות על הדעת שיש איזה שהוא סעיף בעלות - עבודה, חלפים, ציוד, כל דבר שהוא לא השתנה במשך 12 שנה. הואיל והתאמת המחירים, מחירי המים, למחירים החדשים היתה כרוכה כמעט בהכפלה וזה לא היה מעניינו של איש לעשות, המליצה ועדת גד יעקובי ששעור ההעלאה יהיה בין 15-20% לשנה. המלצה זאת כמובן לא כללה שינוי חריג במערכת הכלכלית, לא מה שקרה בדלק או פיחות וכדומה.

ח. קורפן: אין בהמלצות שלהם התייחסויות לכל אלה?

מ. קנטור: היתה התייחסות האומרת שהמלצה זו איננה כוללת שינוי חריג במערכת הקיימת. זה הובא לדיון באופן די רחב בפני ועדת הכספים. לפי הסדר היינו צריכים להפחית, בשנה שעברה היתה הפחחה של כעשרה מיליון לירות בשעור הסובסידיות, בהתאם למסקנות ועדת גד יעקובי, וכך היה צריך לפעול גם השנה. משחלו השינויים האלה במשק ובחנו את עצמנו - מה אומרת מערכת שינויים זו, הרי שזה היה דבר קשה ממש, משום שהמשמעות של מערכת המחירים החדשה לא רק שלא איפשרה להציע צמצום ב-15-20% של המחירים אלא אמרה שגם בתנאי הקפאת הסובסידיה ולא הקטנתה היינו צריכים לייקר את מחיר המים מעל ל-80%. מובן מאליו שזה היה דבר שקשה לעכלו, ואנחנו נכנסנו לסידרה של בירורים עם כל נציגי הצרכנים, עם האוצר, מה ניתן לעשות. כשאנחנו מדברים על נציגי הצרכנים הרי לפי חוק המים כל הנושאים העקרוניים במימון מערכת המים מובאים בפני מועצת המים. מי היא מועצת המים? מועצת המים היא מועצה המתמנה על ידי הממשלה, מורכבת היום מ-39 נציגים שבהם שלישי נציגי ממשלה, שני שלישי נציגי צרכנים וספקי מים. החלק העיקרי, למעלה ממחצית חברי מועצת המים,

הם נציגי צרכנים של חקלאים, רשויות מקומיות, תעשייה וכדומה. אני צריך להגיד שנציגי הצרכנים הם נציגים ופעילים מאד מכל המיגזר של המשק. היו דיונים קשים מאד במועצה סביב הנושא הזה ובהצעה הראשונה שהובאה לידינו, למועצת המים, שהיתה לגרום להעלאת מחירי המים ב-50%, מתוך כוונה שהממשלה לא תצמצם השנה את הסובסידיה ותוסיף מצידה, בנוסף ל-40 מיליון לירות שהיו בשנה שעברה, עוד מיליון או שניים על מנת לעמוד ב-50% ולא יותר, לא להגיע ל-80%. להצעה זו היתה התנגדות כללית קשה. כל נציגי הצרכנים טענו שלא יוכלו לעמוד במערכת זאת. מה שקורה במקרים כאלה קרה גם כאן - זה חזר למן"מ, בוועדה מיוחדת שנתמנתה לשם כך על ידי מועצת המים, שהיתה מורכבת שוב מנציגי צרכנים ונציגי ממשלה, אשר דנה במערכת הזאת. הסתמנה פשרה שאמרה שההתיקרות תהיה ממוחזת הרבה יותר ותהיה בין 30% ל-50%, בהתאם למקרים, והשתתפות הממשלה תגדל ב-20 מיליון לירות לעומת הצמצום שהיה חזוי. ההצעה הזאת סוכמה על דעת הכל ובהתאם לסכום זה שנחבל במועצת המים עבדנו את ההצעה הזאת לפרטיה כפי שהיא מונחת לפניכם.

אני צריך להגיד שההצעה הזאת, שאומרת ששעור מחירי המים יגדל במוצע לחקלאות בלא יותר מ-2,5 אג' לקוב, שהוא מחיר אינדיקטיבי של עליה ממוצעת בשעור הדלק לקוב מים ברחבי המדינה. צריך להגיד שזה קצת פחות מהמחיר הריאלי, מעליית המחיר הריאלי של הדלק, אבל זו היתה נוסחת פשרה שהושגה על דעת הכל ולמעשה זה היה הדבר שקבע גם את יתר המסגרות. אני רוצה להזכיר ש'ועדת גד יעקובי' בה גם נקבע שהמשק העירוני פחות או יותר יאזן את עצמו, על ידי כך נגרמה כאילו ירידה כבר השנה במחירי המים המוצעים למטרות שימוש ביתי בכל רחבי המשק, בערים, בכפרים, במושבות וכדומה. בהתאם לזה נבנה השעור הכללי והשעור הכללי אומר כך - שתקציב קרן האיזון יגדל על ידי כך שהממשלה תגדיל את השתתפותה בקרן האיזון בערך ב-20 מיליון לירות; שעור ההיטלים יוסיף לקרן האיזון מחקלאות כ-1,7 מיליון לירות, בכל הארץ; סך הכל זה שעור עליה של תוספת של 1,7 מיליון לירות, כאשר קודם היה כ-4,5 מיליון ועכשיו כ-6 מיליון לירות.

אני צריך לומר שכיום נוצר מצב שבו מקום שהמים בו יקרים העליה כבר בתוקפה או הייתי אומר שבאותם המקומות שיש שמוש ניכר בחשמל העליה בתוקפה ובשעור גבוה. באותם המקומות שהם המים הזולים ועליהם יש ההיטלים אלה היום עדיין משותררים מההיטל ואצלם כמובן שהפער גדל כי אצלם העליה מתונה מאד. עליה זאת תלויה ועומדת באישור ועדת הכספים לאשור על ידי היטלים.

צ. גרשוני: מה עם ההעלאה של גד יעקובי?

מ. קנטור: אני אמרתי כבר בראשית הדברים שעל העלאה זו ויתרנו כי לא ניתן היה לבלוע אותה השנה. אמרתי במרוצת הדברים שלא ניתן היה לעמוד במסגרת ההמלצה של גד יעקובי ובמקום הקטנה בשעור של 10 מיליון לירות סובסידיה יש תוספת של 20 מיליון לירות. בתעשייה ההצעה היא שתהיה העלאה בשעור של כ-50% לעומת השנה שחלפה. אותו הדבר לגבי הצריכה הביתית. ההערכות שלנו מצביעות שגם בהשתתפות החדשה, של תוספת הסובסידיה שהממשלה הסכימה לה, בסך של 20 מיליון לירות, אנחנו נעמוד במצב קשה מאד וספק אם קרן האיזון תוכל לעמוד בזה, אבל הדבר יבדק רק במרוצת השנה. מכל מקום, ההערכה שלנו היא שאם יאושרו שעורי ההיטל הנקובים כאן אפשר יהיה לעמוד בזה.

אני רציתי רק בסיום הדברים להקריא באופן קצת יותר מפורט את לוח השינויים בהיטל האיזון.

ע. דליהו: בהתאם לתקנות המוצעות, שעורי ההיטל למים לחקלאות, אם יש לכם פה את טופס התקנות בדבר היטל אי זון הסתכלו בעמוד 4 ושם יש הסכומים המדויקים. פה נאמר - כאשר עלות המים היא 9,5 אג' למ"ק או למטה מזה 85% מכמות המים המוקצית יהיו פטורים מההיטל בכלל. על כל כמות מים המופקת ומסופקת מעל לאחוז האמור יהיה שעור ההיטל 7,5 אג' לקוב מים. כלומר על ה-15% הנותרים. זה לעומת 5,5 אג' שקיים היום. כאשר עלות המים היא בין 9,6 אג' למ"ק ל-11 אג' למ"ק

ע. פיינרמן: יש לפני זה בעלות של 9,5, מה זה כמות מים נהרגת?

ע. דליהו: הכוונה היא מעל להקצבה. מעל להקצבה לא פותר אותה מהיטל. זה שהוא לקח מים מעל להקצבה לא משחרר אותו מתשלום היטל על הכמות הזאת.

י. קרגמן - הינו"ר: בתשובה לשאלה למה לא יותר - זה עניין של קנסות ועוד נדבר על זה. בינתיים מדברים על דבר רגיל שמי שקבל והשתמש בכמות מים כפי שאושר לו ואם הוא משתמש ב-85% מהכמות אין היטל...

מ. קנטור: אנחנו אומרים את זה טלגרפית משום שזה היה במסקנות ועדת גד יעקובי וזה היה פה במספר ישיבות רצופות. הועדה הצבורית בראשותו של ח"כ גד יעקובי בחנה אפשרות לכלול במחירי המים חמריץ לחסכון. הואיל וכך קבעה שבמקום מחיר שיקבע לכל איזור אותה כמות מים תחולק לשתי דרגות - ב-85% תהיה הוזלה מהממוצע וכל מה שהוזל יזקף ל-15% ואז מה יקרה? מי שחסך בשמוש במים זכה בהנחה. הרי אם הוא השתמש במלוא המכסה שלו הוא שילם כאילו היה לו מחיר קבוע ואחיד אבל אם הוא השתמש רק ב-95% שוב יש לו הנחה, הנחה קטנה יותר אבל היא הולכת ונסגרת לקראת השמוש ב-100%. היה על זה דיון, נציגי הצרכנים כולם ראו בזה חמריץ, אין פה שום נטל לצרכן כי הוא אף פעם לא השתמש יותר אלא רק פחות וראו בזה תמריץ וכל מערכת המחירים הותאמה להצעה זו.

י. קרגמן - הינו"ר: זה נתן פירות ממשיים של קמוץ במים?

מ. קנטור: קשה עוד לדעת בשלב זה.

ע. דליהו: כאשר עלות המים היא בין 9,6 אג' למ"ק ל-11 אג' למ"ק אז 85% מכמות המים המוקצית פטור מהיטל, על כל כמות מים המופקת ומסופקת מעל לזה - 5 אג' למ"ק. במלים אחרות, ככל שעולה העלות שעור ההיטל יותר נמוך. קודם זה היה 3,5. זה לגבי מים לחקלאות. יש פה עוד סדרה של הסתייגויות להיטלים חלקיים, למים לבריכות דגים, למים באיזור בית-שאן, לזה ישנם היטלים יותר נמוכים. אני לא נכנס לזה ובמידה שחברים ירצו לשאול נשנה.

מ. קנטור:

רגע אחד, לפני שאתה נכנס להבהרה, הואיל ואני רגיל שכל שנה שואלים אותי על עניין בריכות דגים אני רוצה להסביר שהיום השמוש במים בבריכות דגים, למעט הגליל העליון, הוא כולו על מים מלוחים בלבד שאינם ראויים היום לשום מטרה אחרת. כך הדבר בחוף כרמל, באיזור של המים המלוחים, של נחל התנינים ועד צפונה ועד לכניסה לחיפה, במפרץ הנעמץ ובגוש חרוד בעמק יזרעאל, ובית שאן. כל האיזור הזה רובו, כמעט כולו, זה מים מלוחים שאינם ראויים לכל מטרה אחרת. המליחות היא מ-900 ועד 1500 מ"ג כלור. המקום היחידי שבו ניתן להשקות במים מסוג זה זה חולות בנגב, שם משקים במים מסוג זה. באיזורים של האדמות במרכז הארץ וצפונה המים לא אומרים להשפיע, בחולה יש בריכות דגים על מים מחוקים, שם אין שום אפשרות לעבור למשטר אחר הואיל ושם ישנו שמוש כפול לבריכות - הן משמשות בקיץ כאגירת מים לצורך השקיה ובמשך השנה הם משמשים גם לגידול בריכות דגים. ישנו מקום אחד והוא בעמק הירדן, אחוז לא גדול של פחות מ-10 אחוז משטח בריכות הדגים בארץ שהם משתמשים במים מהכנרת או מהירמוך. אנחנו עושים השנה פעולה מיוחדת לצמצום השמוש במים אלו וכוונתנו היא תוך שנתיים, היינו השנה ובשנה הבאה, לצמצם את השמוש במים אלו למדגה בשעור של 75% לערך, בלי להקטין את היצור אלא על ידי מעבר לטכניקה של בריכות אינטנסיביות מאורורות. בשמוש בדרך זאת הוא נראה לנו סביר ולא חריג כפי שאנחנו רגילים לראות היום.

ע. דליהו:

הטלי איזון על מים ליצור תעשייתי - כאשר עלות המים היא תהיה 9 אג' או למטה מזה יהיה שעור ההיטל 6 אג'. כאשר עלות המים היא בין 9,1 אג' למ"ק ל-18 אג' למ"ק יהיה 4 אג' למ"ק שעור ההיטל. כאשר עלות המים היא בין 18,1 אג' למ"ק ל-25 אג' למ"ק יהיה ההיטל 2 אג' למ"ק. במלים אחרות - פה ישנה העלאת שעורי ההיטל בלמעלה מ-50% לעומת הקיים.

מ. קנטור:

אני רוצה לומר שהשלטון המקומי עמד בנקודה אחת וח"כ ברעם טייע לא מעט בכך, להקטנת הפער בין המים הזולים והמים היקרים בין תל-אביב וירושלים. במערכת זאת לא שונה מחיר המים במים היקרים, כמו בירושלים, צפת ואחרים, שם מחיר המים נשאר ב-30 אג' וכל מה ששונה הוא רק החלק של המים הזולים ששונה בהיקף ניכר ושעור ההעלאה הוא גבוה למדי כך שפה יש צמצום רב בהבדלים שישנם במחירי מים. אילת תגיע לתקרה אם כי לפי דעתי אין מנוס משנוי יסודי גם במשק המים באילת. אני רוצה להזכיר שאילת היום מקבלת 40% מהמים שלה ממתקני התפלה. מחירי המים להתפלה השתנו קצת עקב השנויים במחירי הדלק בעולם. אם בעבר זה עלה בערך 1,7 לירות למ"ק הרי המחירים היום עוברים את המחסום של 4,5 למ"ק. אני צריך להגיד שאם היום באופן מוצע מחיר המים באילת הוא מעל ל-2 לירות והעירייה משלמת 10% ממחיר זה זה דבר שתובע תקון. אבל זה לא במסכת הזאת.

ג. פת:

איך הארץ מחולקת בסעיף 8. איפה זה 9 אג', איפה זה 18 אג'?

ע. דליהו:

זה לפי העלות זה לא איזורי. יש עלויות לכל מקום ומקום. אנחנו מדברים על העלות. כל אחד משלם כמה שעולה לו. מים לתעשייה זה לא מים לצריכה ביתית.

מחיר המים בערים נקבע על ידי
העיריה באישור משרד הפנים.

מ. קנטור:

זה חוקי עזר מקומיים.

מיס לצריכה ביתית - ההבדל המירבי
יהיה 6 אג' ופה יש דשימה מדורגת

ע. דליהו:

לפי העליות בעמוד 6. ככל שעולה העלות יורד שיעור ההיטל ב-6 אג'
ל-0 אג'. אגב, פה בערעורים שהיו במועצת המים ובוועדת המשנה, ועדת
ברום, היתה התנגדות של משרד הפנים לשיעורי ההיטלים ובעקבות זה מותנו
ההעלאות בשיעורי ההיטל למים בצריכה ביתית ונשמר תחום של בין 3 ל-6
אג' היטל בכל האיזורים היותר זולים. גם פה יש כהכפלה של שיעור ההיטל,
אם כי בגגות זה גם מתבטא בפועל כהכפלה של שיעור ההיטל. כל זה על מנת
למנוע שירושלים, דימונה, ירוחם, צפת וכו' יעלו להם את משיירי המים
השנה.

מה עם מנרה ומשגב-עם?

ע. אמוראי:

מנרה ומשגב-עם בצריכה ביתית
זה אותו הדבר כמו בירושלים -

ע. דליהו:

משלמים 30 אג' גג ולמעשה המים לצריכה ביתית כשנמצאים בקבוצה של 30
אג' זה המים היחידים בארץ השנה שלא מתייקרים באגורה אחת. מכל הסקטורים
ומכל הסוגים זה המים היחידים שלא התייקרו.

את הפרק הזה אני רוצה לחתום

מ. קנטור:

במספר משפטים. אני צריך להגיד
היום למעשה של המים שהם במערכת
ההענקות, המים שמקבלים סובסידיה מקרן האיזון, לכל אלה המחיר עלה, בכל
הארץ. היחידים שלא הועלה להם המחיר לפחות בשיעור שאנחנו חושבים את זה
לנכון אלה המים הזולים גם בחקלאות, גם בעיר וגם בתעשייה. אלו שצריכים
לשלם היטלים שיעור ההיטל שלום לא שונה והפניה שלנו לוועדת הכספים לאשר
את זה רטרואקטיבית מ-1 לאפריל כי אנחנו סבורים שאין להגדיל את העוות
שהוא קיים גם בלאו הכי, שיש מים זולים יותר ויקרים בארץ, על ידי
הוזלה שנגרמה עקב עומס שהיה על ועדה זאת.

עניין התשלום המיוחד הוא תשלום

על מי שחרג בשמוש במים. ההצעה שלנו היא לעלות את שיעור ההיטל על שיעור
התשלום המיוחד בחקלאות מ-30 ל-45 אג' ובצריכת מים עירונית ותעשייתית
מ-50 ל-70 אג'. אני רוצה להעיר פה משהו. בדרך כלל כשאנחנו מביאים
את התשלום המיוחד אנחנו מביאים גם סקירה על מצב המים. אני סקירה
ארוכה הבאתי לפני שנה לוועדת הכספים, אני לא רוצה להאריך בה אלא אומר
במספר משפטים. החורף הגשום הזה הציל אותנו מקצוץ קשה מאד. זכור
לכם שאנחנו תכננו קצוץ של 10% במים בחקלאות להשנה. לוא החורף היה
ממוצע או מתחת לו היינו צריכים לקצץ כנראה את כמויות המים פעמיים -
פעם אחת בראשית השנה ובאמצעיתה פעם נוספת. השנה החורף זכינו במנת
גשם כמעט כפולה, ביבול המים למי תהום, מאשר ממוצע רגיל כי כמות הגשם
היתה גדולה ב-50% באופן ממוצע מהרגיל.

אבל גם כמויות הגשם הללו לא

שפרו את המצב באופן רב-שנתי. רק להדגמה - מצב מפלסי מי התהום השנה
לא טובים מאלה שהיו בסוף החורף השחון מאד של השנה שעברה בגלל שאיבת
היתר. כמובן שהתצרוכת בארץ היא בגדול בעיקר בסקטור העירוני והתעשייתי.
גם הגרעון העצום שאנחנו נמצאים בו יחייב אותנו בפעולות מאד קיצוניות

בסידרת השנים הקרובות, כך שהצעד הראשון שאנחנו עושים עכשיו הוא הקפדה חמורה מאד על השמירה על מכסות המים. אנחנו רוצים להביא לכך שלא תהיה שום חריגה. אנחנו עושים גם מספר פעולות, כמו שציינתי קודם, באיזורי מדגה וכדומה, לצמצם כל שמוש במים שאפשר למצוא לו אלטרנטיבות. אנחנו גם נכנסים עכשיו לפעילות מיוחדת בתחום התעשייתי וזה יחייב השקעה עצומה, על מנת להגיע לסחרור מכסימלי של המים בתעשייה. אני צריך להגיד שנצטרך לעשות כל מאמץ כי אם את כל אלה לא נעשה אנחנו נכנס למצב של הקטנה שנתי, כל שנה, של כמות המים בחקלאות ונדמה לי שבזה איש לא מעוניין. אין שום אפשרות היום לפתח מקורות חדשים - פשוט הם אינם. כבר איננו מדברים על המחיר אבל קשה היום, אנחנו היום פיתחנו כמעט כל מה שניתן לפתח וכל פיתוח שנעשה היום הוא קטן מהגידול השנתי. אנחנו מוכרחים לעשות מאמץ מירבי על מנת לשמור על משק חלוקת המים וזה אומר פעילות בחקלאות, בבריכות דגים, צריך לרוץ הרבה על מנת להשאר במקום, לפתח הרבה.

מועצת המים קבלה את הצעתו

של מר רותם ממשרד הפנים ועושה את תפילת המים באופן קבוע.

י. קרגמן - היו"ר:

במכתב שקבלתי מהתאחדות
התעשיינים בישראל כותב מר

ויטלה, שהוא חבר מועצת המים, שאחרי שמועצת המים סיכמה את החלטותיה הוא פונה לוועדת הכספים כדי לבקש לנהוג במפעלי התעשייה, שעבורם המים מהווים גורם בעל משקל בעלות היצור, כפי שנהגו במחירי המים בחקלאות, כלומר, למתן את העלאת המחירים למינימום האפשרי.

מ. קנטור:

אני רוצה להעיר בעניין זה,
אנחנו נאלצים לעבור, כפי

שאמרת קודם לשמוש חוזר מלא בתעשייה. כי היום כל מפעל עתיר שמוש במים הוא פולט הרבה ביוב, עם הוצאות חמורות וקשות מאד לא רק באקולוגיה אלא גם למקורות המים. אנחנו היום נמצאים במצב שבו כמעט כל המפעלים שמשחמשים בהרבה מים נמצאים בתכנון לטפול בביוב ולשמוש מחזורי במים. אפשר לעשות גם עשרים שמושים. למשל, בקריית-שמונה במפעל גיבור מאיידים את יתרת הבוצא, בכדי שהיא לא תגיע לירדן. הטפולים הללו בביוב כולם נזקפים לפי הכללים שלנו על מחיר המים ומחיר המים שמשלמים בעד צריכת המים. במלים אחרות, אנחנו חותרים לזה לאחד את מחיר הטפול בביוב בתעשייה יחד עם מחיר המים. זה מהווה גורם לרציונאליזציה של שמש במים בתוך התעשייה עצמה. התעשייה נרצה להשתמש במינימום מים, דבר שמקובל היום בכל העולם, ועל ידי כך מחיר המים כמחיר קניה הוא אפסי במערכת עלות המים שלו. אני רק אציין שאם היום עולה לכל תעשיין במפעל המטפל בביוב שלו עולה לו מחיר המים 2 או 3 לירות ויותר, כי עלות הטפול בביוב היא הרבה יותר ממחיר הקניה של המים. אנחנו מוכרחים להביא לכך שלא ללכת במצב הנוכחי שאנחנו נותנים פרס למי שאיננו מטפל בביוב. אנחנו מוכרחים להביא לכך שיהיה כדאי לו גם מבחינה כלכלית לעשות את השמוש המחזורי. במלים אחרות, אם צריך לתת לו סובסידיה לתת את הסובסידיה על הטפול בביוב ולא על מחיר המים. אפילו אותה הסובסידיה מה גם שאנחנו מגדילים אותה בהיקף ניכר כאשר אנחנו מטפלים בביוב. אנחנו מדברים רק על תעשייה עתירת מים שהכללים האלה חלים עליה. על התעשייה שהמים שם משמשים לשירותים הם לא כלולים פה בכלל, הם כלולים במערכת חוקי העזר העירוניים.

מה לגבי החקלאות?

י. בדר:

זה קדוש, שם אסור לנגוע.
רק התעשייה שאנחנו חיים היום

י. קרגמן - היו"ר:

על חעשייה ושם צריך לצמצם. אנחנו מתחילים בבירור.

צ. גרשוני:
אני נוהג להתייחס רק למה שישנו על סדר היום והנושא היום הוא האיזון וההיטלים ורק זה בסמכותה של ועדת הכספים. אני מוכרח לחזור ולהגיד שאני חושב שיותר מאשר בפעמים האחרות מתברר שכל השיטה הזאת היא מביאה לעוות רציני בכל מערכת המחירים ולפי מה שמוטל על ועדת הכספים להחליט. מבחינתי כחבר כנסת, מבחינתי כחבר ועדת הכספים של הכנסת, אז העניין נראה אחרת. יותר ויותר אני רואה שכל השיטה הזאת היא לא נכונה. למשל, פה קובעים מחיר מים ולוקחים בחשבון תוספת מובגרת כבר של סובסידיה, שהיא בכלל עדיין לא היתה בדיון בוועדת הכספים. זאת אומרת, או שאנחנו עוצמים עיניים וסותמים אזניים מלשמע מה שדובר ומלראת את החומר שלפנינו או שאנחנו אומרים בפירוש שכאשר שמענו את מה ששמענו על מחיר המים, ואנחנו לא יותר מאשר שומעים, ואנחנו אישרנו כבר היטל זה וזה ואיזון, אז בזה אנחנו אמרנו שהסובסידיה תגדל בכך וכך אלא אם כן יהיה גרעון באיזה שהוא מקום. זו לא מערכת, היא לא הגיונית לפי דעתי. חייב להיות לכל הפחות באותו הרגע שאנחנו אומרים שנוצר 20 מיליון לפחות אז אנחנו נאשר את זה. ואנחנו לא מאשרים את זה מפני שהחקלאים התנגדו. אני מוצא לנחוץ להגיד את זה לחברי בוועדת הכספים מפני שאני חושב שכל העניין הזה שמחיר המים איננו טעון אישור של ועדה פרלמנטרית בכלל, ועכשיו היה לי הנמוק הנוסף שלא ידעתי אותו קודם - זה העניין של סובסידיה ולפני סובסידיה ומי משוואי ישראל שיגיד לא מ-1 לאפרייל, למה למדינה להפסיד? אבל פה משהו לא בסדר מפני שלמעשה מחיר המים, לפי השקפתי, צריך אישור של ועדה פרלמנטרית. אם תשאלו אותי למה אני לא אומר ועדת כספים - מפני שיש חברים בוועדת כספים שאומרים לי - חסר לך צרות בוועדת כספים, יש לך מספיק, למה לך עוד? אבל זה לא נכון. בישיבה האחרונה של ועדת הכספים שדנה במחירי המים אמרתי שאני חושב שהמערכת הזאת צריכה להשתנות, ועדת הכספים צריכה לתת אישור למחיר המים. מה שאחה הצעת עכשיו אני כבר עשיתי אבל אני עשיתי מפני שבדיון ההוא באמת נאמר לי - למה לך, תציע אתה. אני נצעת ואין הסכמה. ועדת כספים לא יכולה לעזור לי בזה שאין הסכמה אבל אני רוצה שהחברים ידעו מה העניין וזה קשור לעניין שאנחנו דנים בו היום. בעיני זה דבר שהוא לא טוב.

ד. גולן:
אני רוצה להסביר לך דבר אחד. היה הגיון לפני שנים בדבר הזה שכל הדברים והנושאים שמטפלים במועצות ופה ישנה גם מועצת המים, ועדת הכספים נמנעה מלדרוש אישור נוסף והיא סמכה על המועצה.

צ. גרשוני:
אולי יש חברים שמשלים את עצמם ואינני יודע אם אתה ביניהם, מועצת המים אין לה שום סמכות להחליט. היא יכולה רק לדבר, היא לא יכולה להחליט. היא לא החליטה היא לא החליטה מסקנות כמו ועדת יעקובי. יש לה זכות יעוץ.

מ. קנטור:
עוד לא קרה שהצעתה לא נתקבלה.

צ. גרשוני:
אני לא יודע, אבל אני חושב שהיא לא אישרה את החלטת ועדת גד יעקובי.

מ. קנטור:

היא אישרה.

צ. גרשוני:

מה שאני לא יודע אני לא יודע.
עכשיו אני רוצה להגיד לכם

מה פה לדעתי לא בסדר. אני שאלתי ולי זה לא ברור עוד - איפה השלטון המקומי פה? הוא צרכן רציני. אני שמח לזה שח"כ ברעם טפל בענייני ירושלים. אתם יודעים שאם מצליחים להגיד שעל ידי איזון בהיטל עוד לא מעלים לירושלים כמו לאחרים אז לא עשית שום דבר בשביל הצרכן כי העיריה כן יכולה להעלות אם משרד הפנים מאשר לה. יש רשות שלישית כבר. אני כשלעצמי זוכר שהשלטון המקומי הופיע פה פעם והוא הציע לנו, מפני שהם היו לחוצים אז, שיהיה מחיר מים אחיד בארץ על ידי זה שיעלה בתל-אביב וירד במקומות אחרים. הם הציעו ברגע מסוים את זה. אני מוכרח להגיד שאני לא מרוצה מצורת הדיון שישנו עכשיו כי לזה צריך להיות בירור הרבה יותר רציני בוועדת הכספים. זה לא נכון שצריכים להיות מחירים כל כך דיפרנציאליים, אני לא מדבר על חקלאות, בין ערים. מחיר החשמל בארץ הוא אחיד למרות זה שלא היו בונים אותו מההתחלה לפי איזורים אז היה מתברר גם כן שבאיזור אחד החשמל עולה יותר ביוקר ובאיזור שונה יותר בזול. אינני מקבל את זה שבגלל זה שהוא גר במנרה מי שתיה הוא ישלם כך. אני לא אומר לגבי אילת. יתכן שצריכים לשנות את כל המדיניות הכלכלית לגבי אילת. אני שמעתי את זה כשהם הסבירו את זה לספיר. כשהגיע הערב וזה היה יום חם, אני הייתי עם ספיר שם, והם אמרו לו - תחשוב, כמה בקבוקים שתית היוזם פה לעומת מה שאתה שותה בתל-אביב? וספיר אמר בין רגע - נדמה לי שאתם פה צודקים.

אני מבין שהשלטון המקומי לא נכנס לעניין הזה בעובי הקורה מפני שיש אינטרסגטיס והיה צריך איזה גוף...

לעניין ועדה גד יעקובי אני מוכרח להגיד מלה. אני לא אומר שהם לא עשו כלום. הם עשו מבחינה עקרונית דבר חשוב שחלקו בין מים לפי המכסה לבין מים שמעל למכסה. הם קבעו מויר מים לשש שנים ואמרנו שזה בכלל אבוד זמן לריק. מתברר שזה היה אבוד זמן לריק, עם המליאה ועם הישיבות שלהם ועם הישיבות שלנו. אי אפשר לבטא מחיר מים לשש שנים. אני בדעה שצריך לעשות בירור יותר רציני על כל העסק הזה ולא מבחינת החקלאים ולא כעניין שולי.

ב. חלפון:

יש לי שאלה בקשר לקרן האיזון.
מהו הפקוח שש לנציב המים לגבי הצריכה או השאיבה ממקורות מים עצמאיים. אני מבין שזה מתחלק לשניים - יש מקורות שזה צרכן זול של מים ויש כל מיני אגודות מים למיניהן.

הנושא השני הוא לגבי התשלום המיוחד או התשלום החריג. אני חושב שאם נעשה עוול פעם זה העניין הזה של התשלום החריג ואני אסביר למה. לקחו כמזיוח מים או מכסות מים שנקבעו בשנת 1954, בוועדת חזני, וקבעו שמשק-מכסת המים שלו היא זו וזו. אז מה עם משק שהיה לו מים? הוא לקח את המכסה הזאת שקבעו לו באותה התקופה. משק שלא היה לו מים אמרו לו - אתה לוקח היום 50% או 60% מהמכסה שלך ובמשך הזמן, כשיהיה מים בארץ ונמצא מים, נשלים לך עד 100%. כשקבעו את התשלום המיוחד הזה לקחו בחשבון רק את הכמויות של המים שהוא צורך בפועל. אם הוא צורך רק 50% מהמכסה שלו, אם הוא היום משתמש ב-55%, מתוך ה-100% שמגיע לו ורשום באיזה מקום, הוא צריך לשלם מחיר של 30 אג' שהוא שילם והיום רוצים להעלות את זה ל-45. אני יודע שאגודות המים או מספר משקים שקבלו עכשיו קנסות משום שעברו על החריג במאות אלפי לירות. אני בטוח שהם לא יכולים לשלם את זה, הם לא ישלמו את זה, זאת תהיה פיקציה, כי משק שצריך לשלם 150,000 לירות מחיר ג'. כי הוא לא הגיע ל-100% שלו, יש לו 70% או 65% ממכסת המים שלו, יצטרך היום

לשלם 100,000 מחיר ג', על מאה יחידות או שמונים יחידות. זאת אומרת, לא רק שעכשיו אנחנו רוצים למצוא דרך לגבי אלה שכבר משלמים אלא אנחנו היום באים בהצעה להעלות להם עוד.

דבר שני, בצריכת המים הזאת

של המחיר החריג סובלים בעיקר אלה שרשתות המים שלהם והפחת הוא גבוה מאד. במסקי התישבות הצעירה הוקמו בשנות 1949/50 על ידי הסוכנות היהודית רשתות המים. היא עשתה את רשת המים בחפזון, צנורות ישנים, ושם יש מספר משקים שהיום רשת המים היא כולה רקובה והולכים לאבוד כמויות מים לא מבוטלות. יש ישובים שיש להם 30% מים ועם כל המאמצים הקימו אגודות שיתופיות ואיזוריות ויש שם קבלנים קבועים שיושבים ומתקנים את רשת המים. יש שם פחת בגבולות של 25% או 20% ונציב המים יודע ולא רק מספיק שהוא מפסיד את המים, לא רק שהוא משלם את המחיר הרגיל, יצא שבחלק מהשטחים האלה מחיר ג' חל על אותם 20% של המים שהלכו לאבוד. זה יוצא הון תועפות והמשק לא יכול לעמוד בזה. יש היום מספר משקים שיש סגירת מים. "מקורות" מאיימת לסגור את המים בקרוב ל-20 ישובים, ואני מדבר רק על איזור הדרום שהוא החלק שאני מכיר, ונציב המים יודע שהיא עומדת לסגור למשקים האלה את המים, הם לא יכולים לעמוד בזה. לכן אני מציע את העניין הזה של העלאת מחיר החריג - או להשלים למשקים האלה עד 100% מכמויות הפס שלהם, שהוא מגיע להם, שועדת חזני בימנו קבעה להם, ואז אם יועלה החריג מעל ל-100% הוא ישלם או שצריך לתת להם איזו שהיא אפשרות של העלאה מסוימת במה שהשתמשו. אבל, רוב המשקים האלה בשנים שעברו, בחמש השנים האחרונות, הם כל הזמן חרגו. זה לא איזה דבר שרק השנה הם חרגו בזה. חמש שנים עשינו איתם כל מיני סדרים והם תובעים את מכסת המים המלאה. לכן אני חושב שאי אפשר לחבוע להעלות את מחיר ג' עד שלא ימצא הסדר לגבי המשקים האלה שלא הגיעו ל-100%. אלה שהגיעו ל-100% אני בעד. אם משק שיש לו 100% המכסה שלו והוא עבר מעל ל-100% יש צדק באמת אז שהוא ישלם את הקנס, אבל משק שהוא לא הגיע ל-100% אלא היה ב-70% שלו מהמכסה אין שום צדק בעולם שיכול לחייב אותו לשלם במחיר הג' הזה.

י. באדר:

קודם כל יש בעיה כמותית.

מים אי אפשר להדפיס ומים אי

אפשר לייבא. מזה נובעות מסקנות מסוימות שאי אפשר לשכוח אותן אף לרגע. זה חומר נדיר מוגבל. למים יש שתי פונקציות - צריכה וחומר גלם. לגבי צריכה השיטה הנראית לי פשוטה - מינימום זול והלאה יותר ויותר יקר. זה נותן לתושב אפשרות להשתמש במים במידת המינימום ואם מישהו משתמש ביותר ואין האפשרות קונקרטיה להגביל את זה מבחינה פיזית אפשר להגביל את זה מבחינת המחיר. גם כאן יש גבול נוסף, בעיית ייקור כזה של מים שיכול להשפיע על השכר ומשכורת והוצאות יצור, אבל זה גבול לא כל כך רגיש משום שמים לצריכה הם מספר מוגבל בסך הכל.

לגבי מים ליצור אני רוצה

להגיד כמה דברים. קודם כל אני בכל סנטימנט שאפשרי לחקלאות. חקלאות זה לא סתם ענף של משק אלא יש לזה מעמד מיוחד היסטורי, התישבותי, מהפכני וכל אלה דברים שאין להתווכח עליהם. אבל אם אני רוצה לדבר משהו על חקלאות זה בגלל זה שאני חושב שצריך לחפש איזון מסוים בין שמוש במים ושמוש במים בגלל סיבה כלכלית גרידא. לא מבחינה סנטימנטלית, בפרט שמים הם מוגבלים. אם אני שומע על אגירת מים פירוש הדבר שיש הרבה מים אז בשבילי החשבון הוא פשוט. מה הייצור של תעשייה זו, מבחינת היצוא והחלפת יבוא, ומה יחס צריכה במים על ידי תעשייה זו לאותם גורמים. אם מבחינה זו תעשייה זו יותר כדאית, יותר משקית, מבחינת מים ואני אינני מדבר על מים מלוחים, אז צריך לבטל את זה. אם זה להיפך אז צריך לרסן פתוח תעשייה זו. בדרך כלל אין שום ספק שהיצור התעשייתי

הוא הרבה יותר גדול בכללותו מאשר יצור חקלאי וכל הכבוד ליצור החקלאי.

כמה מים צורכים בתעשייה?

י. קרגמן:

מה שאמרתי על אותה תעשייה שהיא

י. באדר:

צורכת הרבה מים, אז אם זה כך שלאלף לירות של בננות יצור דרוש פחות מים מאשר ל-1000 לירות של תעשייה זו ליצוא או להחלפת יבוא אז אני חושב שהמשק צריך לגדל בננות ולסגור את בית החרושת או לא להרחיב אותו. אבל אם זה להיפך אז להיפך. הברירה לא כל כך חדה. אני מדבר על שוליים של הצריכה. אם הברירה לספק מים לתעשייה שהיא יותר כדאית מבהינתנו או לאיזו שהיא השקיה נוספת של חלקה נוספת בחקלאות שהיא פחות כדאית אז לא צריך להשקות את החלקה הנוספת.

מה שאני רוצה להגיד לגבי

מחירים. אני קורא פה כך - מקרן איזון עומדים לתת לחקלאות 60 מיליון לירות. 60 מיליון לירות מורכבים משני סכומים - מ-7 מיליון שאחה לוקח מקרן האיזון מהחקלאות עצמה ומסובסידיה ממשלתית בסך 53 מיליון לירות. פירוש הדבר שאותה סובסידיה ממשלתית היא אך ורק לחקלאות. כל שאר האיזונים הם איזונים, תעשייה, שמוש ביתי, מים ליצור, מים ליצור תעשייתי, הכל איזון ממש. ובחקלאות אין שום איזון. רק סובסידיות. 7 מיליון לירות אלה שאחה לוקח אני מניח ורוצה להניח בצדק מאותה חקלאות שיכולה לשלם את האיזון. אני מכיר את קנטור ואני מניח שזה בצדק. אבל אותם 53 מיליון של סובסידיות אז זו בעיה, כי סובסידיה זה בזבוז, זה שולל כל חשבון כלכלי. אני לא פעם שמעתי אפילו מחקלאי כל כך פנאטי כמו יוסף וייץ ששם יש יצור פירות בעצים אלה, במתכוון זה, הרבה יותר רבים אבל הם צורכים פי שניים יותר מים מאשר המקום השני, ומי מעודד את זה? הסובסידיה. אז אני רוצה להגיד בכל הזהירות שאני יודע שספיר בטל חלק מהסובסידיות והיו צרות כאלה מכל הישוב, מהקואליציה והאופוזיציה, מהחקלאות ומהצרכן שהוא נבהל ולא יעשה את זה עוד.

אני רוצה להגיד משהו על אותה

עליית מחירים. כיון שאנחנו מדברים לא בסדר הדרוש מפאת חסכון בזמן, מה שאני רוצה להגיד זה לא כך. אחרי שאני יודע איך אנשי "מקורות" ניהלו את החשבונות של "ורד" - ואני לא מאלה שצועק מיד שיעשו משפט פלילי וכו' - אבל אני יודע איך הם ניהלו אותה. אין לי שום אמון גם בניהולי חשבונות של "מקורות". זה אותם האנשים ואותה השיטה. שם היו רווחים פיקטיביים והפסדים ממשיים. נוסף לזה כל זה זה "קוסט פלוס". אני יודע מה שנעשה שם? כשחיים במסגרת של קוסט פלוס אפילו מלאכי שרת שהיו יורדים מהשמים + אין לי אמון שיש שם חסכון. קוסט פלוס זה שער גדול לבזבוז. כל עוד שזה בקוסט פלוס אין לי שום אמון בקלקולציה של הוצאות.

דבר שני זה לגבי דלק. דלק,

קודם כל, זה חלק אחד של הוצאות. זה מרכיב חשוב אבל לא כולו. אני לא הבנתי עדיין למה ממשלה שהיא קונה בארץ מסוימת שני מיליון טון לשנה, במחיר עולמי, שהיא מוכרתה לחשב באותו מחיר בדיוק את הדלק שהיא לא משלמת בעדו אלא הוצאות הפקה והובלה. אני יודע שאפשר ככה לעשות חשבון אבל בגלל זה שאני עושה חשבון כזה שחמישה ורבע או חמישה וחצי מיליון טון אלה זה אותו מחיר כמו דלק זה ודלק זה דלק אז אני מוכרח בגלל זה להעלות את מחיר המים ב-50% - זה אני לא מקבל. לא קוסט פלוס ולא החשוב של הדלק.

א. אפרת:

יש לי שלוש הערות קצרות. דבר ראשון, מה שהתברר לי הוא שהתוספת של 50% למחיר שפורסמו כבר אז הם פורסמו כחוק ואין על מה לערער. הדבר השני הוא לגבי מדיניות המים ו'מקורות'. אני כחבר כנסת חדש בא אל המוכן ואני מביין שזה נדון הרבה פעמים ונקבעו כללים ואפשר לומר שאנחנו צריכים לעשות דיון חדש ולברר אותם אבל אני עכשיו אינני רואה בשנת התקציב הזאת הקשה והחמורה אפשרות להכנס מחדש לדיון הזה. אבל לגבי שני הדברים ששם היטל האיזון והתשלום המיוחד אני מציע היום לא להחליט. אני חושב שאנחנו צריכים קצת יותר ללמוד את הבעיה מכיון שאלה הדברים לא עברו עדיין את כל הבשול אצל הגורמים המכריעים בעניין המים, אני למשל לא באתי בדברים עם החקלאים. אני רוצה ללמוד מהם גם כן את העניין. אני מציע עכשיו להשהות. זה יכול לעלות לאוצר משהו והחיה עולה, אך מכיון שאנחנו כבר ממילא עומדים באמצע מאי אז יקח עוד שבועיים, ואנחנו נלמד את העניין הזה ונחזור הנה לדיון ולהכרעה. אם היו"ר יחליט שרק להצבעה - מוטב, אבל אם יצטרכו עוד דיון אז יהיה דיון.

י. קרגמן - היו"ר:

לי אין התנגדות שאנחנו לא נצביע היום, אפשר לקיים עוד ישיבה בעניין זה. אנחנו יכולים לקיים עוד ישיבה אבל לא יכולים הרבה לסחוב את זה. כל אחד יכול לברר, לקרוא את החומר.

ד. גולן:

אני רוצה להעיר משהו. דבר ראשון, כשמדברים על עלייה מחירים של מצרך כל חיוני, ואשר עליו שולטת חברה שהיא מונופוליסטית או כמעט מונופוליסטית, אנחנו בדרך כלל מלווים את הדיון הזה בתביעה לחברה המפעילה ליעל את עצמה או שואלים - מה אתם תורמים להוזלת המצרך. אדוני היו"ר, אתה זוכר שכל אימת שדנו בענייני תעריפי חברת החשמל אמרנו - בסדר, אתם דורשים תעריף זה וזה, עכשיו אנחנו רוצים לדעת מה אתם כחברת החשמל עושים למען הוזלת המצרך. אנחנו עמדנו על כך וכשחזרנו לדון בקטנו דו"ח, מה נעשו התכנית הקמוצים שאנחנו הצענו או שהם הציעו לנו. אני רוצה לומר שעל המצב בחברת 'מקורות' אנחנו כבר לא דנו עידן ועידנים. אמנם ידוע לכל אחד משהו ויש משהו בעניין הזה. אני אמנם חושב שאין להשוות את 'ורד' לחברת 'מקורות', שכל האסון ב'ורד' היה בזה שאנשים שהיו מומחים למים עסקו בבניה ואני יודע שאותם אנשים שעוסקים במים כן מצליחים אבל כשמתחילים לעסוק בדברים אחרים אז אולי שוברים את הראש אבל יש משהו באוניה הפרסונלית הזאת אשר אומרת דרשני והיא מחייבת... ברגע שמדברים על העלאה כה רצינית, והיא העלאה רצינית, ואני אינני שולל עליית מחירים במצב זה, מחייב גם לשמוע משהו על מה מתרחש ב'מקורות'. במקרה אנחנו השבוע פנינו למשרד החקלאות אבל לוא דנו יותר מוקדם לא היינו יודעים בכלל מה שמתרחש שם ויחכן מאד שאפשר בעניין זה לדון.

בעניין המחיר אנחנו יכולים

לומר ואני אומר אישית שלי אין ספק שהיתה דרושה עלייה מסוימת מפני שמה שקרה במחירים העולמיים לא יתכן שהדבר לא ישפיע גם על מים, בעיקר שהעלינו את תעריפי החשמל. האנרגיה, ד"ר באדר, זה המצרך המרכזי. אנחנו במדיניות הזאת מוכרחים תמיד למצוא, וזאת עשתה ועדת יעקובי, את האיזון בין ההשפעה על המשק ועל המוצרים אשר נוצרים על ידי המים לבין הצורך בחסכון או הצורך באי-בזבוז. צריך היה למצוא שביל זהב בין אלה לבין אלה, כי אנחנו יודעים שיוקר המים משפיע לרעה על מחיר המוצרים שנוצרים, מאידך מים זולים משפיעים לרעה על חסכון המים, כך שצריך למצוא את שביל הזהב. מסביר נציב המים שבמחירים האלה כאילו נמצא שביל הזהב. אני אינני בטוח כל כך מדוע דווקא 50 ולא 45, זה כבר מצריך למוד ומצריך חשבון מיוחד.

אז אם אנחנו עוד נדון בזה
אני משאיר לי עוד את האפשרות להביע את דעתי בהמשך הדיון על היטלי
האיזון ואז אני אדע אם החשבון הזה הוא חשבון אשר אפשר לקבלו או לא.

מ. ברעם:
אני רצייתי לשאול כמה שאלות.

השאלה הראשונה היא אם
הסובסידיה הזאת למים היא כלולה בתוך הסובסידיה הכללית של התקציב?
דבר שני הוא בקשר לתאורו של ח"כ חלפון, שהוא חוזר מדי פעם בפעם.
אנחנו שמענו בשנה שעברה שהיתה שנה שחונה מאד, שמענו את דבריו של
שר החקלאות בעניין הזה, ואני מוכרח להגיד שעל פי הירח בורוכוב לא
כל כך התרשמתי. הסברים אלה שזכויות מוקנות למשקים מבוטסים וותיקים
למים, אבל בסופו של דבר היתה שנה כל כך שחונה וקשה היה בכלל לדבר
ואמר שר החקלאות שהלואי ואנחנו נוכל לספק ליחר הישובים את מכסות
המים כפי שהקצבנו ונהיה נאלצים לקצץ אותם. אמנם גם היום נציב המים
לא נבא לנו שבשטח זה יש כבר רווחה אבל הגענו למצב שלפחות לא נצטרך
באופן דרסטי לקצץ מה שתכננו מראש.

לעומת זה קיים העניין של
החלום המיוחד. אני חושב שזה אחד המכשירים היעילים ביותר אבל לצערי
לא מגשימים אותו. אז מוטב שלא יהיה לנו חוק ולא תהיה החלטה כי אם
אנחנו לא מבצעים את זה זה רק גורם נזק ולא גורם תועלת. אני הייתי
רוצה לבקש מנציב המים ובעיקר את שר החקלאות בכל זאת לבחון מחדש את
הטענה הזאת, משום שאני הייתי רוצה שמוטב שלא יהיה לנו חוק או תקנה
כי הרבה יותר גרוע שיש חוק ותקנה שאין מגשימים אותם. מדינה שאיננה
שומרת על חוקיה ועל התקנות שלה זה מתחיל בדבר פעוט וזה יכול להיחפך
לדבר חמור מאד ואני הייתי רוצה את כל זה לבחון.

הדבר השלישי הוא שאני חושב,
ואני אומר את זה גם לח"כ זיידל שיושב פה, להיות כל כך נאיבי כיום
כשמחירי הדלק הועלו ולא באשמתה של מדינת ישראל ופה מה שח"כ באדר
מנסה להסביר לנו, אנחנו יודעים את הבעיה שיש לנו כיום מקורות הפקה,
זה דבר לא הגיוני שאנחנו נבוא ונגיד שמשום שאנחנו כיום, משום שאנחנו
לא מקיימים יחסים עם המדינה שגם היא שותפה להפקת הנפט, שאנחנו לא
נקח מחיר ריאלי של הדלק. אבל עובדה היא שאנחנו החלטנו על העלאת
מחירי החשמל והדלק, אז מזה לא היתה מסקנה שצריך להעלות את מחיר המים?

אני רוצה להגיד גם באזני היו"ר
המכובד שלנו שאני חושב שאין בזה הרבה הגיון. את החובות אנחנו מטילים
אבל להיות נציגי הצרכנים אנחנו לא, משום שביחס להיטלי האיזון זו
הסמכות שלנו. להתערב במחירי המים הייתי ממליץ בפני הממשלה לבחון את
זה - אם הסמכות של ועדת הכספים להטיל היטלים, מדוע אין זה בסמכותה
גם לאשר את החלטות שר החקלאות בהתייעצות מועצת המים. כי אני חושב
שאנחנו כולנו אסירי תודה לשר החקלאות ולנציב המים על מה שנעשה לגבי
ירושלים ויתר המקורות שבהם מחיר המים הוא גבוה. אבל בסיסית אני
חושב שצריך להתחיל לחשוב באופן רציני כך שהמקומות המרוחקים לא צריכים
לקנות אותם. אם אנחנו בעד פזור האוכלוסיה אנחנו לא צריכים לקנות
אותם. לא יעלה היום על הדעת להגיד שתעריף החשמל באילת יהיה יותר
גבוה מאשר ביתר חלקי הארץ על אף זאת שאני מתאר לעצמי שהתקנת החשמל
והזרמת זרם הוא באילת יותר יקב מאשר במקומות אחרים. אני לא חושב
שכיום, וכל הכבוד לתל-אביב ומרכז הארץ, אינני יושב שאנחנו צריכים
לאורך ימים לכבד את המושג הזה שמחירי המים יהיו בארץ בצורה כל כך
דיפרנציאלית, כי אין אמר שר החקלאות לשעבר משה דיין? בכל זאת זו
פיילה אחת, לא חשוב מאיזה מקום אנחנו שואבים אותה, אם זה על יד נהלל
ואם היא על יד תל אביב. אני חושב שאחר שאנחנו בענייני איזון, ואני

לא חושב שזאת חכמה של שנה אחת אלא אני הייתי אומר אפילו לעשר שנים, תהיה איזו מגמה שמבלי להתחשב ברחוק של מקום מחיר המים בארץ ולדעתי צריך לחשוב על זה ברצינות רבה. דווקא מנקודת ראות של פזור האוכלוסיה ואיכלוס המקומות המרוחקים צריך לתת תמריץ להיות יותר מרוחק ואצלנו זה בדיוק להיפך - מי שגר יותר מרוחק מהמרכז אז לא מספיק שלא נהנה מהרבה מאד דברים אובייקטיביים שיש כמו תחבורה ותאורה ובדור וכל יתר הדברים אז הוא גם נקנס במחירים דיפרנציאליים. אני הייתי מציע שבתחום זה נתחיל לחשוב מחשבה רצינית.

ע. פיינרמן: קודם כל יש לי שאלה - מהי כמות המים שמספקת 'מקורות' ומהי כמות המים שמספקים ספקים אחרים, באיזו מידה יש נתונים להשוואה לעלות המים באיזורים מסוימים שבהם פועלים גם 'מקורות' וגם גורמים אחרים. מהי עלות המים היחסית בין מקורות וגורמים אחרים?

עכשיו יש לי שתי הערות. האחת מתייחסת לעניין התקנה שמובאת לפנינו על השלום מיוחד לכמות נחרגת. אנחנו חוזרים ומדברים על זה מידי שנה והאמת היא שאיננו מקבלים תשובה המניחה את הדעת לבעיה של מאיפה מתחילה החריגה. דבר על זה חלפון, אני מדבר על זה כבר כמה שנים פה בועדה, לא ניתנה תשובה לנושא הזה ולא יתכן שמי שיש לו 100% מיכסת מים ומי שיש לו 70% מיכסת מים תחשב לו מיכסת המים הנחרגת החל מה-70% כפי שהיא נחשבת מן ה-100%. אני חושב שהגיעה השנה שמשרד החקלאות ונציבות המים יבדילו בין צרכני מים שחורגים מעל הגג שלהם לבין צרכני מים שנקבע להם גג נמוך, שהוא נמוך בהרבה מהגג שמתוכנן עבורם. כלומר, באיזורים אלה שבהם כמות המים היא ניתנת ועכשיו רוב המשקים הגיעו ל-70% צריכה, אז אני חושב שבין 70% ל-100% צריך להיות דרוג שונה מאשר של 100% ומעלה לגבי קנס עבור חריגה במים. כלומר, מי שעובר מעל 70% יקנס אחרת מאשר מי שעובר מעל 100% או מעל 85%. צריך לקבוע פה שעורי חלום מיוחד שונים ואנחנו חוזרים על זה מדי שנה ואני חושב שצריך לחזור על זה שוב.

א. אפרת: אבל חלפון טוען שיש כאלה שנגמרו להם המכסות מימים קדומים.

ע. פיינרמן: מה שאני מסביר זה פשוט מאד. יש שתי מערכות של מכסות מים. האחת היא מכסת מים שנקבעה על ידי מרכז לתכנון של מרכז החקלאות, שקבעה שמשק פלוני צריך X מים. השניה היא הקצבת המים של נציבות המים שהיא בכמה מקומות וזה עם המכסה או חופפת את המכסה של המרכז לתכנון ובכמה מקומות היא חופפת 70% ממנו או 60% ממנה. היא מפעילה או התאימה את עצמה לאספקה בפועל. אני מכיר את כל הטעונונים שכבוד היועצת המשפטית ונציב המים ויועצים אחרים ישמיעו לי בעניין זה ויש לי תשובה לכל אחד ואחד מהם, אבל זה לא משנה את העובדה שהחמונה שאני מציג אותה פה היא מדויקת ובצבעים שחור-לבן. לפיכך, אני אומר, צריך להיות דין אחר למי שחורג מעל ההקצבה שהיא 70% מהמכסה ולמי שחורג מעל ההקצבה שהיא מעל ל-100% מהמכסה.

יש אחר כך נקודה שניה וזה עניין השאיפה להשוואה במחיר המים בחלקי ארץ שונים. לצורך זה בדיוק הוקמה קרן האיזון ולצורך זה תובעים מאתנו לייקר יותר או ליטול יותר ממי שמימיו זולים ולתת יותר או לקחת פחות ממי שמימיו יקרים. בשביל זה קראו לזה היטל איזון. אפשר לנסות להחליף את השיטה. במסגרת השיטה

הזאת פועלים נכון וגם ההצעה שמונחת לפנינו היום מבחינה זו היא נכונה, היא הולכת בקו הזה. אבל אי אפשר במסגרת השיטה הזאת לנהוג אחרת. אפשר להחליף את השיטה, כלומר, לבטל את קרן האיזון, לקבוע מחיר אחיד ובאיזה שהוא אופן להתחשבן, כמו שעושים בחברת החשמל. אבל זה ניתוח היה אילו כל המאה אחוז של המים היו מסופקים על ידי חברה ממלכתית ואז לא היתה בעיה כזאת. אבל כשאני מניח, ואני שאלתי בתחילה, אבל אני מניח שלמעלה מ-40% מהמים מסופקים על ידי עשרות או מאות ספקים אחרים ולא 'מקורות' אז הדרך הזאת של קביעת היטל אחיד לא ניתנת כמעט.

י. קרגמן - היו"ר:

אני חושב שאני פיינרמן ואני קצת מתפלא עליך ברעם. כשהוא לפנינו העניין של קרן איזון לפני 10 שנים אז הבסיס היה של עזרה הדדית בתוך מערכת אחת. אז הדוגמה היתה מנרה. כמה צריך לעלות למנרה קוב מים, מהי העלות להעלות מים לשם, וראו שזה סכומים פנטסטיים. אז עלתה ההצעה של קרן האיזון, להטיל על אלו שהמים שלהם זולים, פירוש הדבר שהם שואבים אחרי חפירה של שכבה אחת בחול, לעומת מה שזה עולה שם ובשביל זה באה קרן האיזון הזאת ואני חושב שהיא הגשימה למעשה את זה מה שחברת חשמל קובעת אבל ההבדל הוא בזה שחברת חשמל היא חברה יחידה ממלכתית לעומת התערבות של רשויות מקומיות ושל ספקים וכן הלאה ואתה לא יכול ללחוץ עליהם, ולומר להם מה שאתה יכול לומר לחברת חשמל. אז אין מנוס מקרן איזון אם לא רוצים לפגוע במועטים. קרן איזון התוספת המתבקשת היא 7 מיליון לירות. 7 מיליון לירות שרוצים להטיל על אזרחים רבים, על מספר גדול, בשביל לתת לאלה שלא יכולים לשאת. אותו הדבר עניין של ירושלים מה שאתה רצית. בירושלים המים עולים הרבה יותר יקר מאשר בתל-אביב. אין הגיעו לזה שהמחיר הוא פחות או יותר שווה? הטילו יותר על תל-אביב או על רמת-גן או על חולון והעבירו לירושלים. זה דברים טבעיים של קשיים גדולים מאד בהשגת מים ואתה לא יכול לעשות זאת אלא על ידי סובסידיה ישירה של הממשלה או על ידי איזון פנימי ואיך לזה כל אטון.

דבר שני הוא, אני מבין שמר

זיידל לא היה שותף להכרעות ולדיונים פה והוא יכול אולי לא לדעת את הפרטים אבל שאנחנו דנו פה במחירי חשמל ודלק קבענו במפורש מהם המחירים - מה המחיר לתעשייה, מה המחיר לסוגי חקלאות - מוביל ארצי כך וכך, והיה לנו וכוח עם הממשלה, אם זה צריך להיות באחוזים או שזה צריך להיות פלט, מה שעשינו לפני שנה ופה הסכמנו לאיזו שהיא פשרה, לתעשייה כך וכך, לצריכה פרטית כך וכך. אבל אפשר לומר שהעלינו את מחיר החשמל ואת מחיר הדלק ולא אכפת מה שפה יהיה. אז מה זאת אומרת שהגרעון גדול מעניין זה? שוב פעם צריך להגדיל את הסובסידיה הממשלתית. אם ח"כ ברעם חושב שאפשר לעשות ניסים גדולים בעניין היעילות יכול להיות, אני לא אומר שלא. היתה אפשרות גם לפני חצי שנה לעשות ולבקש דיון ב'מקורות' ולא דיוקא בקשר לזה אבל אם יהיה לנו דיון במקורות אולי נוכל לייעל בנוסף לגרעונות פחותים אבל זה עדיין איננו בא במקום הדברים אלה. מכל מה שהעלינו לחברת חשמל הסתבר שהם צוברים גרעונות למרות העלאת מחירי חשמל, זה לא מספיק להם, יש בינתיים העלאת שכר וכל מיני מוצרים שקונים לצריכה וליצור וזה לא כל כך פשוט. אני בלי ספק יחד איתך בקשר ליעילות. אז מי שעושה את החשבון טוב בכמה עלה הדלק ופכמה עלו מחירי החשמל מסתבר שהעלאת מחירי המים לא היתה באותה המידה כפי שעלה להם החשמל והמים. זאת אומרת, אם היו בדיוק לפי עלות עקב התיקרות של חשמל ודלק ופה כבר מישהו נתן מספר של 50%, יתכן שזה יותר מ-50%, שבתוך יצור המים החשמל הוא יותר, ויש לזה השפעה עצומה על הפקת המים. לכן אני לא מתנגד שאנחנו נצביע בישיבה הבאה. אני לא רוצה שנקיים בירורים נוספים, אולי תהיינה שאלות ואפשר יהיה להשיב, אבל כל אחד ילמד את החומר, יתיעץ עם הגופים המעוניינים והוא יוכל להגיע להחלטה. אמנם זה מקל עלינו כשאומרים שזה סוכם על ידי גופים צבוריים או גופים צרכניים אבל זה לא מוכרח

להיות הנמוק היחידי וכאן אנחנו יכולים לא להתחשב במה שסוכם עם החקלאים ועם התעשיינים, עובדה היא שיש חלק מאנשי התעשייה שמערער על כך, זה לא מקל עלינו והצרכן הוא סובל. לכן נקיים עוד ישיבה רק להצבעה, ושאלות נוספות אם תהיינה אחרי תשובתו של מר קנטור.

מ. קנטור:

קודם כל לשאלה שנשאלה על ידי ח"כ גרשוני - למה כל מיני מצרכים חיוניים מחירים שווה ומים לא? אני רוצה לציין שכמעט כל המצרכים שמדובר בהם, לרבות חשמל, ההוצאה העיקרית בהם היא יצורם או ייבואם ולא הולכתם. לגבי חשמל ההולכה היא חלק אפסי. במים העלות היא רק על הולכה. מי שמתעלם מזה חוטא לעניין. אני חושב שיהיה זה חטא שלא לקחת את גורם העלות בשימוש במים לפחות בהשפעה על השימוש בהם.

זה מתקשר מיד לשאלות של ח"כ חלפון. כאשר אומרים שעובדה היא שיש ישובים רבים שיש בהם דלף והפסדי מים ועל מה מענישים אותו, על מה מטילים את הקנסות - על הדלף? רבותי, חלק מהסיבה מדוע בעבר לא טפלו בדלף היה מחיר המים הנמוך. אני רוצה לומר לכם שאצלי במשרד כשאנחנו בקשנו ושילדלנו ישובים לתקן דלף ולהחליף את כל הצנרת היו נציגים, נציגי צרכנים, שבאו ואמרו שלא כדאי להם כי המים יותר זולים. אז ממה נפשך? אינני אומר שלא צריך לעזור לנחשלים, צריך לעזור, ומשרד החקלאות עושה מאמצים שקשה לתאר וזה יובא לכאן בשבוע הבא - בתקון צנרת ובשפוצים ותקונים, אני חושב שעושים מאמצים עצומים. אבל לבוא ולומר לתת פרס על דלף במצב המים שלנו.

אני רוצה לומר משהו על הנושא של מיכסות מים ולמה לא משלימים מכסות וזה חוזר כל שנה. אילו היו מים היו נותנים אותם, לא היה צריך לומר תחרוג, אם היה מים היו נותנים כדין. לא היינו אומרים שעל זה יקנסו אותך קצת, למה לקנוס קצת? אם מי שהיה צריך לקבל לפי תכנון 100% ויש לו רק 70%, לוא אפשר היה להוסיף לו היו מוסיפים לו בלי שום קנס, למה לתת לו קנס קטן? יש לנו בעיה רצינית - איך מים במדינת ישראל. אז יבוא ח"כ חלפון ואני רוצה לומר לך שמשרד החקלאות יבצע כל רביזיה באספקת מים כאשר ההתישבות תבוא ותסכים על רפורמה כזאת. בינתיים אם לא נשמור על סדר יהיה גרוע הרבה יותר וח"כ חלפון יודע את המצב יפה מאד. אז מתפקידנו לפחות, כנציבות מים, הוא לשמור על סדר. אי שמירה על סדר היא התאבדות בנושא הזה. לכן אני חושב וספרתי פה שאני כשלעצמי באתי לא אחת בפני כנסים שונים של מתישבים ואמרתי - רבותי, שמא נעשה פעולה של עזרה הדדית גם במים? נקח מאחדים שאפשר להוריד מהם ונעביר לאחרים, בבקשה, אני הראשון שאעשה את זאת. אבל שום סמכות חוקית מיוזמה שלנו בלתי אפשרית אלא לפי חקיקה חדשה.

ב. חלפון:

של דרוג של הקנס

מ. קנטור:

זה בדיוק אמרתי, מה זה דרוג הקנס? זה לתת ולאפשר לתרוג,

אז למה לאפשר לתרוג? אם אפשר לתת מים צריך לתת אותם בלי קנס, אם ישנו ישוב שצריך לתת לו עוד מים אז למה לתת להם קנס מדורג, למה לתת לו תשלום קטן? לתת לו בלי קנסות בכלל עם מכתב הוקרה. למה לתת לו קנס? ובכן, אני רוצה לומר שאם השנה יהיו חריגות בשנה הבאה יהיה 20% קצוץ כללי.

ב. חלפון:

מוטב שיהיה קצוץ כללי. זה רק יותר גרוע אם יש לך 100% ויש לך בריכות ועוד דברים ולשכן שלך אם הוא עובר 70% אתה קונס אותו.

מ. קנטור:

ח"כ חלפון, על זה צריך חקיקה חדשה. זה סמכותך, זה יכולתך, אני אהיה ואני יכול להופיע כאן כפקיד ובאופן אישי, אני אהיה בעד חקיקה של רביזיה אבל לא בדרך של אי-קיום סדר.

עכשיו אני רוצה לומר משהו

לח"כ באדר לעניין של שיטה של כמות מים מינימלית במחיר זול ואחר כך עליה רוגרסיבית. היום כך בנויה מערכת המחירים. סוף-סוף הגענו אליה אחרי פעולה די נמרצת ואני שמח שאתה אתנו בדעה זאת. רצייתי להעיר על המאמצים לחסכון ויעול בחברת "מקורות". אנחנו עושים מאמץ גדול לכוון זה, לא יכול להתפאר שתמיד אנחנו זוכים בהישגים, אבל בתקציב קרן האיזון הדבר בא השנה לבטוי חריף מאד. אנחנו לפי תקציב דורשים מחברת מקורות הסכום בשעור 12 מיליון לירות. זה הבדל בין מה שמוצא אצלנו בתקציב ספוגה. אני צריך להגיד שקשה להאמין באפשרות של ספוגה בסכום כה גבוה אבל זה מה שלפחות רשום אצלנו כאן ואנחנו עושים הכל בכדי לומר לחברת "מקורות" - עליהם לספוג את זה. זה המון, זה עשרה אחוז למעט הוצאות דלק. אז אני לא יודע אולי למצוא בטווי גדול יותר לתביעה לחסכון מאשר זה.

ח"כ ברעם שהצטרף לעניין המכסות,

אני חוזר ומציע גם לך ואני חושב שבעניין שינוי מכסות יש ללכת בעניין זה בדרך של חקיקה לגופו של עניין ולא ערעור סדר.

ד. גולן:

השאלה היא מה יגידו אלה שיצטרכו לתת. המצב הוא שממשיח

יצטרכו לקחת בכדי לתת.

ב. חלפון:

אתה יודע מתי? רק כשהם שוברים זכויות, כשהם שוברים שולחנות מוסיפים להם. צריך למנוע את זה. למה שנתחיל לעשות סדר רק כשישברו שולחנות? האם אי אפשר לשנות את כל אלה?

מ. קנטור:

ח"כ חלפון, כח"כ מציע חוק, תציע תקון חוק.

ד. גולן:

איש לא נוחן שום דבר, לא קרקע ולא מים. פעם קבלו גניגר ועוד מים ואפשר יהיה לקחת אצלם קרקע. פעם קבלו מים ולא קבלו קרקע.

ב. חלפון:

אם ברעם יעזור לי אני אביא הצעת חוק.

מ. קנטור:

לעניין סמכות ועדת הכספים לרוץ במחירים. אני צריך להגיד

מחירים שהם מערכת מחירים קבועה בכל הארץ, העריפים, ולא חשוב עכשיו אם הם דיפרנציאליים או שווים בכל הארץ, הדבר הראשון שצריך לעשות זה להלאים את כל המים. אם יולאמו המים יש לדבר על מחירים. אין שום אפשרות, אין שום מנגנון שיכול לשמור על מערכת מחירים ממלכתית. כאשר יש לך אלף או אלפיים ספקי מים. למעלה מ-40% של ספקים. אני אבוא ואציג לפני הועדה הזאת סימן שאלה על מידת היעילות שתהיה בהלאמה, אני מפקפק אם זה יהיה יעיל, אבל רק אז אפשר לדבר על מערכת מחירים.

עכשיו על מערכת הפקוח שלנו על ספקי המים. אנחנו השנה, החל מהשנה מקיימים מערכת מאד קפדנית על קריאת מודדי המים בכל מתקני ההפקה. לפי חוק יש מד מים בכל באר ובכל מתקן הפקה. אנשי קודאים ובראשית השנה הוצאנו תקנה מיוחדת, הם קוראים כל מד מים בעצמם, לא סומכים יותר על דווח ולא סומכים יותר על דווח של חברת חשמל, כך שהיום יש לנו דווח משולש - פעם אחת מחברת חשמל על מדי החשמל ובאותו זמן הם גם קוראים את מדי המים, פעם שניה אנשים שלנו קוראים כל חודש כל מד מים ופעם השלישית זה הדווח של הספק. זאת מערכת לא פשוטה, אינני יכול לומר שהיא טובה יותר מזו שהייתה לוא המערכת הייתה מולאמת, אבל אנחנו מאמינים שהשנה נתגבר על מערכת הפקוח בצורה סבירה, בתוכניתנו תוך שנה זאת, אם הממשלה תאפשר לנו במובן כי זה גם עולה כסף, שיהיה לנו פקוח על כל ספק גם על צרכניו ולא רק על מה שהוא מפיץ.

לגבי השאלה של ח"כ פיינרמן

האם יש הבדל בין מחירי מים של מפיקי מים עצמאיים ואלה של חברת "מקורות". צריך להגיד שהשוואה הזאת היא מסובכת מאד. היא קשה מאד. היא תלוי בהרבה דברים - במחיר ההון שמושקע, באיכות הביצוע של המתקנים, ויש לו אחר כך השלכה על מחיר המים באחזקה, והוא פונקציה גם גיאוגרפית. באר אחת יכול להיות מחיר המים המופקת 5 אג' ולידה, חצי ק"מ, 9 אג'. כך שהשאלה במפורט היא מסובכת. אבל אני אטיב לעשות אולי אם אענה באופן איזורי, ממוצע איזורי. עלויות המים היום אין ספק שכאשר עושים באר פשוטה, לא מתוחכמת, בלי פקוד, היא תמיד יותר זולה ולכן בתוך המשק זה באמת זול. אבל אם באים לדבר על המחירים צריך לזכור שגם מרבית הבארות האלה אינן מנוצלות כל הזמן. הרשיון למים מוגבל ויש כל מיני מגבלות והבארות לא מנוצלים באותו היקף כמו ב"מקורות", שם זה מנוצל מלא. הרי מחיר המים לצרכן או מחיר המים העצמי באיזור שפלת החוף, שזה איזור המים הזולים, לעומת מחירי "מקורות" אפשר לומר שהיום המחירים כמעט שווים. מחיר המים היום בארץ, למעט איזורי הר או פינות מאד מרוחקות, כמעט ומחיר המים שווה, פלוס או מינוס 10%.

האם המכסות שאתם קבעתם זה רק ממפעלי "מקורות"?

מ. ברעם:

לא, המכסות הם לכולם. אבל מחירי המים, למעט איזור

מ. קנטור:

כמו עמק בית-שאן ועמק הירדן, ששם יש בעיה רצינית אקולוגית אחרת, אי אפשר להשוות את בית-שאן בצריכת מים לדונם עם זו של השרון. זה שני דברים שונים לגמרי, זה תכנון אחר. מי שעושה פה השוואה הוא עושה שגיאה. אבל אם אני לוקח את כל הגליל המערבי, עמק יזרעאל, שפלת החוף ואפילו הנגב - מחיר המים כמעט זהה. ההבדלים אינם יותר גדולים מאשר 10% או 15% ולדעתי זה סביר לגמרי.

עוד פעם לעניין ההצעה של

דירוג הכמות הנחרגת. הנסיון שלנו לימד אותנו, לרבות פסקי-דין,

שזה עוול ועוות חמור ביותר. אמר גם פעם שופט - אם יש מים הבה ניתן אותם כדין. אני בעד זה שנעשה כל פעולה על מנת לגייס מים ולתת מים ליושבים נחשלים, לוא היה מה לפתח על אחת כמה וכמה וזה ודאי הקדמה לדיון שיחזור בשבוע הבא לוועדת הכספים - נושא פתוח מקורות מים, אבל בהשקפה זאת לתת באופן עקיף אפשרות לחרוג, אני חושב שבמשק המים העדין שלנו אין להרשות את זאת בשום פנים ואופן.

י. קרגמן:

כן רבותי, אנחנו נקדיש עוד ישיבה אחת השבוע בשביל לסיים את הדיון. לעניין שהם רוצים שניתן להם אישור מה-1 באפריל כי יש להם הפסדים, על זה אנחנו עוד נדון אם לעשות את זאת או לא לעשות את זה.

מ. קנטור:

אני הבאתי לפני ועדת הכספים בקשה שהיא מחייבת אישור ועדת הכספים. הוא קטע קטן בתקנות קרן האיזון שהוא בא כפניה לצרכנים במועצת המים. החלטנו להענות על כך אבל אי אפשר לצערנו להפעיל את הבקשה בלי אישור ועדת הכספים. לפי התקנות של קרן האיזון יש התחשבנות בקנסות לגבי כל עונה בנפרד. לגבי השנה שעברה, שהצרכנים לא היו מאורגנים לה וגם אנחנו לא, והיו הרבה חריקות בעניין בקשו הצרכנים לאפשר התחשבנות של שתי העונות יחד, עונה א' פלוס ב'. מדברים מאפריל ועד נובמבר. אנחנו החלטנו להענות לפניית הצרכנים באופן חד-פעמי ואנחנו מבקשים את אישור ועדת הכספים כדי להפעיל את זה. אנחנו מדברים בדרך כלל על שלוש עונות.

י. קרגמן:

האם יש התנגדות לזה? אין התנגדות.

י. קרגמן:

ועדת הכספים עוד חשאר. ועדת המשנה בראשותו של ד"ר באדר ואני אבקש את ד"ר להביא דבריו.

י. באדר:

ועדת משנה לענייני שכר דנה בשלושה עניינים - החלטות התקבלו פה-אחד ואני רוצה להסביר מה הם העניינים. ראשית לעניין משכורת שרים. משכורת שרים היתה לפני השינויים שחלו בשכר כ-10% יותר גבוהה מאשר משכורת מנכ"ל, כולל ותק. אחרי שחלו שינויים בשכר עובדי המדינה, גם השינויים שחלו לפני שנה, ב-1973 וגם השינוי האחרון ב-1974 ב-6%, אז שכר השר נעשה יותר נמוך מאשר שכר מנכ"ל. אנחנו החלטנו להחזיר את הפרש, שלשר יהיה 10% יותר מאשר למנכ"ל. לפי זר בריכה משכורת שר ברוטו שהיא 2126 לירות, להוסיף לה 238. לשכר ראה"מ שהוא 2273 לירות להוסיף 249 לירות. בזה נחזיר את היחס שהיה קיים, כלומר, 10% יותר מאשר למנכ"ל. באופן אוטומטי צריך להעלות את שכר סגן השר ב-190 לירות, ל-1907 לירות והוא יהיה כמובן גם להבא יותר נמוך מאשר שכר מנכ"ל, מכיון שזה יחד 80% אין לנו מה לעשות.

י. קרגמן:

אני רוצה בעניין זה להעיר הערה. אנחנו לא קושרים משכורת של שרים למנכ"לים, זה רק בשביל הדגמה. השנה נעשה הסכם עם כל עובדי המדינה על העלאה של 6% מאפריל 1974. זה יחול על ח"כים, על

שרים, על שופטים וכו'. ב-1973 אנחנו לא חשבנו נכון את ההעלאה שהיתה לכלל העובדים. ביחס לשרים ההפרש נשאר 3%. למעשה ההעלאה תהיה עכשיו ב-9%. אני מבקש לא נראה שכר של ח"כ או שכר של שר קשור באיזו שהיא דרגה במדינה. לוא לא היינו עושים את השגיאה ב-1973 היינו נותנים עכשיו את ה-6% לכל העובדים והכל היה נשאר במקומו. עשינו אז שגיאה, חישבנו פחות ממה שהיה ויחוסף עוד 3% וביחד יהיה 9%. כלומר 238 ברוטו. כנראה שזה יהיה 100 לירות נטו. זה יהיה מאפריל 1974.

מי בעד? מי נגד? אין נגד,

נתקבל פה-אחד.

י. באדר:
דבר שני, לפני שנה החליטה ועדת הכספים להשאיר לרבנים הראשיים שיצאו לגימלה מכונית עם נהג לשנה אחת. היו לזה כל מיני שקולים, ביניהם שהרב אונטרמן יצא לגימלה בגיל גבוה מאד ולא כיתר עובדי המדינה. אנחנו התבקשנו להאריך את זה והתלבטנו מאד בעניין זה ואנחנו מציעים לוועדה להאריך את זה לשנה נוספת. אחר כך ועדת כספים תצטרך באופן עקרוני עוד פעם לדון על זה. המדובר ברב ניסים וברב אונטרמן בגלל גילם הגבוה.

זה לא נעים לקחת עכשיו לרב אונטרמן את המכונית. אבל

י. קרגמן:

לא לקבוע לזה תקדים.

מ. ברעם:
בוועדת המשנה היתה דעה לאשר את זה בכלל ונדמה לי שכך סוכם. לבסוף התייעצנו עוד פעם ואמרנו שזה לא צריך ליצור תקדים ולכן מוטב שמדי פעם בפעם יהיה אשור ואנחנו מתכוונים שפעם בשנה יאשרו זאת.

האם יש התנגדות לסדור החד-פעמי הזה? אין התנגדות,

י. קרגמן:

התקבלה החלטה פה-אחד.

י. באדר:
הדבר שלישי הוא טכני. אחת יודעים ששופט שלא עולה בדרגה מקבל כל חמש שנים תוספת מסוימת. היא יכולה עכשיו להגיע ל-630 לירות ברוטו. אחרי שהוא עולה בדרגה בכל זאת אז יכול לקרות שכיון שאז מפסיק את התוספת הזאת ואז יש דין בהוראה שלנו שהוא לא יפסיד, לא יקבל פחות מאשר קיבל על אף ההעלאה בדרגה. עכשיו יש מקרה שלישי, אם הוא עלה בדרגה אבל יש לו חבר שלא עלה בדרגה ויכול לקרות אחרי חמש שנים שהחבר הזה יקבל יותר ממנו למרות שהזמן הוא שווה. בזמנו מר שרף הציג לזה תקון ואנחנו משום מה לא הסברנו את זה אז. מנהל בתי המשפט מבקש לקבל את התקון הטכני הזה של שרף ואנחנו בעד זה. זה לא מדובר בכסף למעשה אלא רק בכבוד. אולי זה יעלה למדינה ב-10,000 לירות או 5000 לירות בשנה. יכולים להיות מקרה אחד או שניים כאלה.

אין התנגדות לזה? אין.
עכשיו יש עוד מכתב אחד של

י. קרגמן:

יו"ר הכנסת. ד"ר באדך כבורר יחיד בעניין עובדי הכנסת קבע תשלום

חוספת פרלמנטרית לעובדי הכנסת, שתהווה חלק ממרכיבי השכר לצורך חשוב הגימלאות. זה מדובר על 10% חוק שירות המדינה מתנה הכללת חשלוס חוספת כולה לגבי חישוב הגימלאות, באשור החוספת לעובדי הממשלה לגבי פקידי הממשלה ועובדי הכנסת, על ידי ועדת הכספים בתוקף תפקידה כועדת-שירות. לפיכך, אבקש להביא לאישור ועדת הכספים חשלוס החוספת הפרלמנטרית הנזכרת לעיל, חוספת קבועה לעניין חוק שירות המדינה. קשור בזה פסק הבוררות וכך הלאה. פירוש הדבר של מה שמבקש יו"ר הכנסת שהחוספת הזאת תהיה כחלק אינטגרלי של המשכורת ואז זה יוכר לצורך הגימלאות,

לגבי חוספת לעובדים מאשרת
נשיאות השלטון והיא בודאי

י. באדר:

אישרה את זה כבר. לגבי גימלאות.

אנחנו נחשבים לועדת שירות.
לפי החוק יו"ר הכנסת הוא

י. קרגמן:

נציב השירות של הכנסת. זה לא חל על נציבות השירות הכוללת. היות ועל יד נציבות השירות יש מועצת השירות לפי החוק ועדת הכספים היא המועצה. לכן זה מובא לאישור המועצה.

אני רוצה לשאול את יו"ר
ועדת המשנה. אני לא בטוח

מ. ברעם:

אם זה לא החלטה עקרונית ונדמה לי שצריך לשאול בעניין זה את חוות הדעת של נציבות השירות גם של ההסתדרות. עד כמה שידוע לי עד היום לא מתחשבים בחוספות מיוחדות לצורך חשלוס גימלאות, לא במשק הפרטי, לא במשק הציבורי ולא במשק הממלכתי. אחרת יש תביעה, למשל, של הפועלים ביחס לפרמיות וכל מיני חוספות אחרות. אני לא הייתי רוצה שכתוצאה מהחלטה כזאת ניצור קבוצות בארץ ולכן הייתי אומר שצריך לשקול את העניין הזה ולשמוע את חוות דעתם. אם הם טוענים שהדבר הזה לא יצור תקדים אני מראש מרים את שתי ידי אבל אם זה צריך ליצור תקדים אז אני רוצה שנסקול את זה ביתר שיקול דעת אם אנחנו לא פותחים סכר גדול מאד בתחום זה.

הוא אומר במפורש שזה לפי
ההגדרה - מהי ההכנסה.

י. קרגמן:

אני לא יודע למה היו"ר
מביא את זה בפני הועדה. זה

י. באדר:

כך - היתה בוררות. חתמו השניים על שטר בוררות. היתה רשימה ארוכה של דרישות העובדים ומכל הדרישות האלה יצא דבר קונקרטי זה - חוספת פרלמנטרית של 10% לשכר. בעניין זה עשיתי לפי ההצעה של מזכיר מועצת פועלי ירושלים, שהוא אדם מצויין ונבון מאד. אחרי שקבעתי את זה אז היה ספק אם זה כולל גם גימלאות. ברור שדרשו שוב שאני אחליט על זה. ברור היה לי שאם זה חוספת לשכר יסוד קבועה אז זה גם לגימלאות ולכן החלטתי. כיוון שזה בוררות אז זה מחייב. אגב, בהזדמנות זו אם מותר לי לגלות לחברים שהייתי בקושי מסוים כיוון שבכל בוררות יש שני צדדים ואחד עומד על זה והשני עומד על זה. במקרה זה לא הרגשתי התנגדות גדולה מדי והייתי מוכרח בעצמי למצוא לי את הדרך. כך שאינני חושב שיש כאן וכוח.

ועדת הכספים
19.5.1974

- 23 -

י. קרגמן - היו"ר:
בחוק הגימלאות נאמר - תוספת
קבועה, תוספת המשלמה על
משכורתו היסודית של העובד ושהוכרה על ידי הממשלה כתוספת קבועה לעניין
חוק זה. היות ופה לא הממשלה אלא ועדת הכספים צריכה לקבוע אז זה גם
חל.

הישיבה הסתיימה בשעה 12:35